

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor
Dyddiad:	14 Chwefror 2017 a 28 Chwefror 2017
Pwnc:	Newid i'r Cyfansoddiad – Tymor y Cyngor / Arweinydd
Aelod(au) Portffolio:	Alwyn Rowlands
Pennaeth Gwasanaeth:	Lynn Ball
Awdur yr Adroddiad:	Lynn Ball
Rhif Ffôn:	01248 752586
E-bost:	lbxcs@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Perthnasol i bawb

A –Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau
<p><u>Argymhellion</u></p> <p>Rhoi'r awdurdod i'r Swyddog Monitro wneud y newidiadau a ganlyn i Gyfansoddiad y Cyngor a'u cyhoeddi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bydd Paragraff 2.2.2 bellach yn darllen “Cynhelir etholiad rheolaidd Cynghorwyr ar ddyddiad ac ar gyfnodau i'w penderfynu arnynt gan Weinidogion Cymru y dydd lau cyntaf ym mis Mai bob pedair blynedd yn dechrau yn 2004. Bydd tymor Cynghorwyr yn eu swydd yn dechrau ar y pedwerydd diwrnod ar ôl cael eu hethol a bydd yn diweddu ar y pedwerydd diwrnod ar ôl dyddiad yr etholiad rheolaidd canlynol.” 2. Bydd Paragraff 2.7.3.1 bellach yn darllen “Bydd tymor yr Arweinydd yn ei swydd yn parhau am dymor y Cyngor, yn amodol ar baragraff 2.7.3.3. isod Fel arfer, bydd tymor swydd yr Arweinydd am gyfnod o 4 blynedd.” 3. Unrhyw ddiwygiadau sy'n dilyn ac sy'n berthnasol i 1 a 2 uchod gan gynnwys y rhai hynny sy'n codi o Fesur Llywodraeth Cymru neu weithredu pwerau Gweinidog Cymru dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000. <p><u>Rhesymau</u></p> <p>Dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, mae etholiadau Cyngorau yng Nghymru yn cael eu cynnal ar hyn o bryd ar y dydd lau cyntaf ym mis Mai, bob pedair blynedd.</p> <p>Felly, dylai'r etholiad lleol nesaf, ar ôl Mai 2017, gael ei gynnal ym Mai 2021.</p>

Fodd bynnag, y bwriad yn awr yw i'r Aelodau hynny a etholir ym mis Mai 2017 fod yn eu swyddi hyd fis Mai 2022, sy'n dymor o bum mlynedd. Bwriedir i'r tymor pum mlynedd hwn ddod yn 'norm' mewn cynghorau lleol yr un modd â'r drefn sydd bellach wedi ei sefydlu ar gyfer Llywodraeth Cynulliad Cymru.

Disgwylir y bydd y bwriad hwn yn cael ei weithredu pan ddaw Mesur Cymru i rym neu, fel arall, drwy ddibynnu ar bwerau dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

Waeth ba fecanwaith deddfwriaethol a ddefnyddir, bydd dau ganlyniad i'r Cyngor hwn:-

1. Mae paragraff 2.2.2 y Cyfansoddiad yn cyfeirio at dymor o bedair blynedd ac mae'n adlewyrchu'r sefyllfa gyfreithiol fel y mae ar hyn o bryd. Sut bynnag, bydd unrhyw benderfyniad a wnaiff Llywodraeth Cymru fel arall yn disodli'r ddarpariaeth sydd yn cyfansoddiad.

Dan yr amgylchiadau, nid yw'r newid a awgrymir i baragraff 2.2.2 uchod, ynddo'i hun, yn flaenoriaeth. Fodd bynnag, mae'n bosib y bydd canlyniad mwy arwyddocaol i'r hyn a ddisgrifir ym mharagraff 2 isod.

2. Dywed Paragraff 2.7.3 y Cyfansoddiad:-

“Bydd yr Arweinydd yn Gynghorydd a etholwyd i swydd Arweinydd gan y Cyngor yn ei Gyfarfod Blynyddol cyntaf ar ôl yr etholiadau llywodraeth leol cyffredinol”

Yna, aiff Paragraff 2.7.3.1 yn ei flaen i ddweud: “fel arfer, bydd tymor swydd yr Arweinydd am gyfnod o bedair blynedd”.

Mater lleol i'r Cyngor hwn yw penderfynu ar hyd tymor swydd yr Arweinydd. Cyfeirir yr Aelodau at [Adroddiad y Comisiynwyr](#) a gymeradwywyd gan y Cyngor ar 10 Mai 2012. Ym mharagraffau 9 a 10 yr adroddiad hwnnw, disgrifir rhesymau'r Comisiynwyr dros awgrymu i'r Cyngor y dylai tymor swydd yr Arweinydd adlewyrchu tymor y Cyngor yn hytrach na dilyn y trefniant blaenorol ble yr oedd arweinydd yn cael ei ethol bob dwy flynedd.

Mae'n amlwg, pan fydd Arweinydd yn cael ei benodi gan y Cyngor hwn ym mis Mai 2017, oherwydd geiriad cyfredol y Cyfansoddiad, na fyddai ymestyn tymor y Cyngor (yn dilyn penderfyniad gan Lywodraeth Cynulliad Cymru) yn cael effaith ar hyd tymor swydd yr Arweinydd ac o'r herwydd, byddai'r Cyngor yn wynebu etholiad arall ar gyfer yr arweinyddiaeth ym mis Mai 2021; blwyddyn cyn yr etholiad llywodraeth leol nesaf.

Er mai penderfyniad gwleidyddol lleol yw hwn, efallai na fydd aelodau'n dymuno wynebu'r ansicrwydd o etholiad ar gyfer yr arweinyddiaeth yn ystod blwyddyn olaf tymor nesaf y Cyngor.

O'r herwydd, mae'n briodol dwyn hyn at sylw'r aelodau cyn Mai 2017 fel y gall y Cyngor

benderfynu a yw'n dymuno rhoi sylw i'r mater hwn rwan ai peidio.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Peidio â chymryd unrhyw gamau pellach hyd oni fydd Llywodraeth Cymru wedi gweithredu ei benderfyniad yn ffurfiol.

Ni fyddai hyn ag unrhyw oblygiadau ymarferol i'r Cyngor o ran y newidiadau i baragraff 2.2.2, oherwydd byddai penderfyniad Cynulliad Cymru yn disodli'r Cyfansoddiad.

Fodd bynnag, byddai peidio â gwneud newidiadau i baragraff 2.7.3.1 â goblygiadau i'r Cyngor oherwydd mater o ddewis lleol yw hwn ac efallai y byddai'n well gan yr Aelodau gael y sefydlogrwydd o benderfynu ar y mater yn awr cyn ethol Arweinydd newydd ym Mai 2017.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Nid yw'n benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith. Penderfyniad i'r Cyngor ydyw ond oherwydd y gall olygu newidiadau i'r Cyfansoddiad, gwahoddir y Pwyllgor Gwaith i fynegi barn; petai'n dymuno gwneud hynny cyn i'r mater fynd gerbron y Cyngor.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Efallai y bydd y mater hwn yn arwain at newid y Cyfansoddiad ac mae'r hawl honno wedi ei neilltuo i'r Cyngor.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Dim yn berthnasol.

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?

Beth oedd eu sylwadau?

	DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?	Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Disgwyl ymateb
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Disgwyl ymateb
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Awdur yr Adroddiad
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol

5	Eiddo	Amherthnasol
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	Amherthnasol
7	Caffael	Amherthnasol
8	Sgriwtini	Amherthnasol
9	Aelodau Lleol	Amherthnasol
9	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	Arweinyddion Grwpiau 26/1/2017

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrthdodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	

F - Atodiadau:
Dim

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):
<ol style="list-style-type: none"> 1. Adroddiad i'r Bwrdd Comisiynwyr ar 30 Ebrill 2012 ac i'r Cyngor Sir ar 10 Mai 2012 2. Cofnodion y Cyngor Sir dyddiedig 10 Mai 2012 3. Erthygl 7 – 2.7 y Cyfansoddiad